

Beetgenomen

HILDE GEENS

Beetgenomen

*Zestien manieren om de bende van Nijvel
nooit te vinden*

Manteau

*Voor Alice Dewinter en Jos Geens
Voor Guido, Denis, John, Tommie, Sean, Karim en Indra*

Dit boek kwam tot stand met de steun van het
Fonds Pascal Decroos voor Bijzondere Journalistiek

FONDS PASCAL DECROOS
VOOR BIJZONDERE JOURNALISTIEK
fondspascaldecroos.org

© 2013 Uitgeverij Manteau / WPG Uitgevers België nv,
Mechelsesteenweg 203, B-2018 Antwerpen en Hilde Geens

www.manteau.be
info@manteau.be

Vertegenwoordiging in Nederland
Singel 262
1016 AC Amsterdam
Postbus 3879
1001 AR Amsterdam

Omslagontwerp: Guido Lavaerts/Johan Dockx
Vormgeving binnenwerk: Ready2print

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kan de redactie of de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

ISBN 978 90 223 2817 0
D/2013/0034/12
NUR 688

INHOUD

De feiten	7
Beetgenomen	10
1 De bende van De Pomp	19
2 De bende van Nijvel	64
3 De bende van 1985	94
4 De De Staerke-clan	110
5 De bende van de stripfiguren	203
6 De WNP	227
7 De bende van de assistent	298
8 De drie kanten van de medaille	378
9 De bende van de kwakzalvers	406
Slot. Het tragische lot van een achterbank	421
Rolverdeling en decor	425
Bedankt	431

DE FEITEN

1982

- Zaterdag 13 maart 1982, diefstal van een tweeloop in wapenhandel Cattai in Dinant
- Maandag 10 mei 1982 om 22.20 uur, carjacking van een Austin Allegro in Elsene
- De nacht van maandag 10 op dinsdag 11 mei 1982, inbraak in garage Brichau en diefstal van een VW Santana in Lembeek
- Zaterdag 14 augustus 1982 om 03.25 uur, inbraak in kruidenierswinkel Piot in Maubeuge, Frankrijk. Schietpartij met de Franse politie.
- Donderdag 30 september 1982 omstreeks 10.35 uur, gewapende overval in wapenhandel Dekaise in Waver, waarbij politieagent Claude Haulotte wordt doodgeschoten. Daarna achtervolging van de daders en schietpartij in Hoeilaart
- De nacht van woensdag 22 op donderdag 23 december 1982, moord op conciërge José Vanden Eynde in taverne Het Kasteel in Beersel

1983

- De nacht van zondag 9 op maandag 10 januari 1983, verdwijning van taxichauffeur Constantin Angelou, die op 12 januari vermoord wordt teruggevonden in zijn taxi in Bergen
- Vrijdag 11 februari 1983 omstreeks 19.10 uur, hold-up in de Delhaize van Genval
- Maandag 14 februari 1983 rond 19.20 uur, carjacking van een Golf GTI in Plancenoit
- Dinsdag 22 februari 1983 omstreeks 04.00 uur, diefstal van een witte Audi 100 in Waterloo
- Vrijdagavond 25 februari 1983 omstreeks 19.20 uur, gewapende overval in de Delhaize van Ukkel

- Donderdag 3 maart 1983 rond 19.30 uur, gewapende overval in de Colruyt van Halle, directeur Walter Verstappen wordt doodgeschoten
- Woensdagnacht 8 juni 1983 omstreeks 01.00 uur, diefstal van een Saab 900 Turbo in garage Denuit in Eigenbrakel
- Zaterdag 10 september 1983 omstreeks 02.30 uur, inbraak en diefstal van kogelwerende vesten in de fabriek Wittock-Van Landeghem in Temse. Jos Broeders, de man van de conciërge, wordt doodgeschoten
- Zaterdag 17 september 1983 rond 01.25 uur, inbraak in de Colruyt in Nijvel, waarbij Jacques Fourez, Elise Dewit en Marcel Morue worden doodgeschoten. Achtervolging en schietpartij ter hoogte van bar Le Diable Amoureux in Eigenbrakel
- Zondag 2 oktober 1983 omstreeks 01.05 uur, restauranthouder Jacques van Camp wordt vermoord in zijn zaak Aux Trois Canards in Ohain; de rode Golf van zijn dochter wordt gestolen
- Vrijdag 7 oktober 1983 omstreeks 19.50 uur, gewapende overval in de Delhaize van Beersel, waarbij gerant Freddy Vermaelen wordt doodgeschoten
- Donderdag 1 december 1983 rond 18.30 uur, dubbele moord op de juweliers Szymusik in hun zaak in Anderlues

1985

- De nacht van 22 september 1985, inbraak bij VW-invoerder D'Ieteren in Erps-Kwerps en diefstal van een VW-Golf
- Vrijdag 27 september 1985 omstreeks 20.15 uur, hold-up op de Delhaize van Eigenbrakel waarbij drie mensen worden doodgeschoten; ongeveer een kwartier later gebeurt een hold-up op de Delhaize van Overijse waarbij vijf mensen worden doodgeschoten
- Tussen zaterdag 2 november en zaterdag 9 november 1985, ontdekking van een uitgedoofd vuurtje in 's Gravenbrakel in het Bois de La Houssière
- Zaterdag 9 november 1985 omstreeks 19.40 uur, gewapende overval op de Delhaize van Aalst, acht doden
- De nacht van zondag 10 op maandag 11 november 1985, 's Gravenbrakel, ontdekking van een uitgebrande Golf in het Bois de La Houssière

- De nacht van 10 op 11 november 1985, verdachte wagens en dumping aan de zwaaiikom in Ronquières

Het strafdossier van deze misdaden is België rondgereisd. In vogelvlucht: aanvankelijk werden ze onderzocht in het gerechtelijk arrondissement waar ze werden gepleegd. Voor de moord bij Dekaise en op Jacques Van Camp was dat in Nijvel, voor de moorden in Halle en Beersel in Brussel, voor de moord op taxichauffeur Angelou in Bergen, voor de moord op het juweliersechtpaar in Anderlues was dat in Charleroi, voor de moord in Temse in Dendermonde.

In november 1983 stelde wapendeskundige Claude Dery vast dat er ballistische verbanden bestonden tussen deze feiten, waarna de onderzoeken na veel gehakketak gecentraliseerd werden in Nijvel.

Op 21 januari 1987 werd het dossier daar weggehaald na een arrest van het Hof van Cassatie en overgeheveld naar Charleroi, waar het eerst onderzocht werd in Jumet, een voorstad van Charleroi, en later in de stad zelf.

De moorden van 1985 aan de Delhaizes van Eigenbrakel en Overijse werden onderzocht in Charleroi, maar de achtvoudige moord aan de Delhaize van Aalst werd tot 1990 behandeld in Dendermonde, dat het dossier Temse opnieuw toegewezen kreeg.

In 1991 werd het hele dossier gecentraliseerd in Charleroi.

BEETGENOMEN

Zestien manieren om de bende van Nijvel nooit te vinden

- 1 Zet oogkleppen op.
- 2 Controleer niets.
- 3 Ga op spokenjacht.
- 4 Houd tips en tipgevers voor jezelf.
- 5 Sol met bewijsstukken.
- 6 Huur kwakzalvers in.
- 7 Houd de dossiers gescheiden.
- 8 Gooi alles op een hoop.
- 9 Vertrouw niemand, vooral je collega's niet.
- 10 Vind jezelf slimmer dan de anderen.
- 11 Denk alsjeblieft niet dat je iets van iemand kunt leren.
- 12 Haal het onderzoek weg waar het vooruitgaat.
- 13 Laat je niet verleiden tot teamwork.
- 14 Laat de details over aan de sukkels.
- 15 Maak nooit af wat je begonnen bent.
- 16 Begin weer bij 1.

In het dossier van de bende van Nijvel zijn deze vuistregels met verve toegepast, en ik moet bekennen dat ik in een paar van die kunstjes ook bedreven ben geweest.

Eind 1996 bekeek professor strafrecht Adrien Masset in opdracht van het parlement het gerechtelijk dossier van de bende van Nijvel en hij sloeg aan het rekenen. Als je vijftig bladzijden per uur leest, heb je vier jaar nodig om alles te lezen, schatte hij. In 2012 rekende ik verder. Het onderzoek had al die jaren voortgewoekerd als een algenplaag. Ik had zeker acht jaar nodig om alles een keer in te kijken.

Ik had mezelf echter maar een jaar gegeven om een boek te schrijven en besloot me te concentreren op de graten die in mijn keel waren blijven zitten in de periode dat ik ermee bezig was geweest. Samen met collega Raf Sauviller had ik in de tweede helft van de jaren 90 voor *HUMO* vrij intensief gewerkt rond het bendedossier, ik had hoofdrolspelers in het drama leren kennen en gerechtelijke bundels uitgevlooid.

Mijn eerste idee was om me te concentreren op de manipulatie van het onderzoek. Daar stapte ik van af. Met die manipulatie strandde ik in de zogenaamde randaffaires, een reeks onopgehelderde misdaden uit de jaren 80 die aan de bendetrein werden vastgehaakt. Dat was niet de bedoeling.

Het leek een goed idee om aan de hand te lopen van Jean-Paul Moerman, de man die de allereerste bendeverdachte Michel Cocu had vrijgepleit. Hij was een briljant advocaat, en sinds 2001 rechter aan het Grondwettelijk Hof. Toen ik hem leerde kennen in de tweede helft van de jaren 90, voorspelde hij dat de moorden van de bende van Nijvel nooit zouden worden opgehelderd.

De bende schoot tussen 1982 en 1985 achtentwintig mensen dood, vooral op de parkeerterreinen van Delhaize-warenhuizen, en verwondde veertig anderen. De levens van die mensen werden afgeknakt. Mannen verloren hun vrouw of andersom, ouders hun zonen of dochters, kinderen hun ouders. Families werden verwoest en praatte niet meer met elkaar. De een kon er niet over zwijgen, de ander wilde er geen woord meer over horen.

Al meer dan dertig jaar werkt een wisselend gezelschap speurders aan de opheldering van het mysterie, het grootste uit de gerechtelijke geschiedenis van België. Het dossier heeft gaandeweg de allure gekregen van de Wikipedia van de Belgische criminaliteit in de jaren 70 en 80. In de lente van 1986, toen de bende nog maar pas de wapens had neergelegd, waren er meer dan vierduizend verdachten.

Het onderzoek verzoop in een moeras. Wie erin werkte, kreeg de rekening gepresenteerd. De bende liet een spoor van vernielingen achter, niet alleen in de zwaar getroffen families, maar ook in de hoofden van het publiek, dat ons rechtssysteem nu helemaal niet meer vertrouwde, en in de paleizen van justitie zelf.

Onderzoeksrechter Jean-Michel Schlicker kreeg dreigtelefoontjes.

Hij liet zijn huis omzomen met camera's, werd afgevoerd met een depressie en wilde niets meer horen over de zaak. Speurder D ging met vervroegd pensioen, zijn vrouw hing zich op en hij overleed vroegtijdig. Substituut Willy Acke pleegde zelfmoord. Onderzoeksrechter Freddy Troch, die samen met Acke resultaten boekte, raakte zijn dossier op een onwettige manier kwijt. Rijkswachter Lionel Ruth raakte zelf verdacht en werd geschorst. Speurder V, die een tip over de bendewapens wilde onderzoeken, belandde in de psychiatrie. BOB'er Roger Romelart werd eruit gewipt nadat hij het initiatief nam om na te trekken of een in Frankrijk voor zwaar geweld veroordeelde verdachte daar nog in de gevangenis zat. Speurder Mark Rokegem, die op een valabel spoor zat, werd uit de Cel Waals-Brabant gezet. BOB'er Luc Boeve is door te grote inzet in de fout gegaan. Onderzoeksrechter Jean-Paul Raynal moest een stap opzijzetten. Rijkswachters Franz Balfroid en Gérard Bihay werden verdacht gemaakt door een gangster en een wapenhandelaar en weggepest. En in 2012 stapte commissaris Eddy Vos, ooit de lieveling van praatprogramma's en televisieploegen en het enige restant geheugen dat er toen nog was in de Cel Waals-Brabant, op. Begin 2013 vroeg hij een wapenvergunning aan en diende klacht in wegens doodsb bedreigingen. In dezelfde periode werd de Gentse rechercheur Philippe Vermeersch, aan wiens initiatief het in grote mate te danken is dat de Cel Waals-Brabant eindelijk beschikt over DNA van een dader, net niet gearresteerd, en het speurdersteam van Dendermonde dat die vondst gedaan kreeg, de Cel-Delta, werd verdacht gemaakt van manipulatie. Delta-speurder Danny Collewaert, bijnaam Cookie vanwege de hoop die hij stelde in vermageringskoekjes, diende in mei 2013 klacht in tegen onderzoeksrechter Martine Michel, die in 2010 de leiding nam van het ben-deonderzoek in Charleroi, omdat ze het bevel tot medebrenging in zijn ogen misbruikt had. Het houdt nooit op.

Sommigen van deze mensen maakten fouten, en gelukkig maar. Alleen wie niets doet maakt er geen. Maar je hebt fouten en fouten. Je hebt er die het gevolg zijn van overbelasting, haast, verstrooidheid, vergetelheid, een verkeerde inschatting, of zelfs gedrevenheid en engagement. En er zijn fouten van een ander kaliber, doelbewust, doortrapt en smerig. Beide types zijn gevaarlijk. 'Elke politiemans is bang voor zijn eigen verleden', zei een commissaris. 'Vroeg of laat

nemen we allemaal een verkeerde beslissing. Als iemand je wil pakken, een gangster, een advocaat, je collega's of je chefs, hoeven ze maar in je verleden te duiken en je hangt. Leg het dan maar uit. Ook je dossier wordt omstreden. Zelfs grote gedrevenheid kan op die manier een handicap zijn voor een gerechtelijk onderzoek.'

De fouten van de tweede soort zijn zelfs erger dan gevaarlijk; ze zijn fataal als ze niet worden blootgelegd. Als dat niet gebeurt, houden speurders en verdachten elkaar in een wurggreep. De kans is groot dat aldooor nieuwe fouten worden gemaakt om de oude toe te dekken. Het zijn zulke fouten waarmee een parlementaire onderzoekscommissie zich had moeten bezighouden, vond Jean-Paul Moerman.

Dat was twee keer niet gebeurd. De eerste commissie in 1989 heeft de mysteries en mythes aangedikt, de tweede in 1997 heeft de belangrijkste van die mythes in de prullenmand gekieperd. Het ging om de zogenaamde Roze Balletten, seksorgieën met dodelijke afloop, die zouden gebruikt zijn om de prominenten die eraan deelnamen te chanteren, om de identificatie van de bende te doen mislukken. Geen van de twee commissies heeft uitgezocht waarvoor ze waren opgericht, waarom het onderzoek faalt en blijft en blijft falen.

Dode daders

De advocaat sprak meeslepend. Hij vond het dossier eind jaren 90 al uitzichtloos, maar het leven was saai en de Borains – een groepje bendeverdachten uit de Borinage, onder wie zijn cliënt Michel Cocu – waren een zaak waarmee hij zich geamuseerd had. Zeer, zeer menselijk. 'Je kon er de fouten en manipulaties bij pakken uit opscheppen.'

De periode van de bende van Nijvel was een uitzonderlijke tijd met uitzonderlijke feiten, vond Moerman. 'Je had in België de bomaanslagen van de Cellules Communistes Combattantes [CCC], je had de moorden van de extreemrechtse militie Westland New Post [WNP], de "zelfmoord" van WNP-veldmaarschalk Paul Latinus. Een hoop gebeurtenissen hadden een land dat daar niet klaar voor was dooreengeschud en dan kwam men tot het besluit dat de Belgische wetten tekortschoten, terwijl het er eigenlijk op aankwam zich vragen te stellen over de mensen die de wetten hadden moeten toepassen.

Nochtans vind je in dit onderzoek mensen die zich bijzonder vreemd gedragen hebben. De Nijvelse procureur des Konings Jean Deprêtre [in 2012 overleden] heeft een ballistische expertise achtergehouden die Cocu vrijpleitte, en hij had dat stuk in de raadkamer niet vermeld. Dus leverde de onderzoeksrechter, die het verslag ook had gezien, een nieuw arrestatiebevel af voor mijn cliënt. Twee mensen die de sleutel vormden van het onderzoek, hielden een deel van de waarheid achter. Zij hebben gehandeld op een manier die tegen het doel van de justitie zelf indruist. Als iemand bekent, is het eerste wat een beetje politieman doet: verifiëren. Die man in een auto zetten en zeggen: “Beste vriend, rijden.” Dat is nooit gebeurd. Niemand heeft de routes gereconstrueerd. De overtuigingsstukken waren een onderzoek op zich waard. Aan het eind van het verhaal wist wapendeskundige Claude Dery niet meer op welke munitie hij zijn verslag gebaseerd had, want hij had ze allemaal in een confituurpot gestopt in een ruimte die vol stond met van die potten.’

De ongenaakbaarheid van de bende van Nijvel heeft in de loop van de jaren voedsel gegeven aan theorieën over de achtergronden van de mysterieuze organisatie die er met het grootste gemak al drie decennia in slaagt het hele Belgische justitieapparaat voor schut te zetten. Het dossier van de bende is in vele opzichten het belangrijkste en ingewikkeldste uit de gerechtelijke geschiedenis van België. In geen enkele andere zaak zijn zo veel gruwelijke dingen gebeurd in zo veel verschillende arrondissementen, waarin er zo veel verdachten geweest zijn en er zo veel expertises dienden te gebeuren. Naar aanleiding van dit dossier werden de wettelijke verjaringstermijnen voor moord zelfs verlengd. Het bendedossier is ook het belangrijkste uit de vaderlandse geschiedenis op het vlak van mankracht. Het resultaat? Laten we wel wezen, vandaag de dag weet alleen de bende van Nijvel wie de bende van Nijvel is.

De overvallen werden gekoppeld aan de moord op de Zweedse premier Olof Palme, aan de Bulgaarse en Israëlische geheime dienst, aan de Strategie van de Spanning, een in Italië uitgeteste operatie van extreemrechts in samenwerking met de Amerikaanse geheime dienst CIA om met aanslagen angst te zaaien bij de bevolking en zo het politieapparaat te versterken, en aan diverse rackets. Een racket, een soort afpersingsoperatie om, in dit geval, het bestuur van Delhaize ertoe

te dwingen met geld over de brug te komen om de moordende overvallen te doen stoppen, werd nu eens in de schoenen geschoven van de florissante Nederlandse drugsindustrie, dan weer van de Amerikaanse maffia.

Moerman geloofde niet in het grote complot, wel in complotten. 'Dat sluit niet uit dat er niet van de gelegenheid gebruik werd gemaakt om de kas van de organisatie te spijzen. Bij de zogenaamd kleine overvallen ging het om het geld. De OAS [Organisation de l'Armée Secrète, in de jaren 60 de belangrijkste extreemrechtse organisatie in Frankrijk] heeft ook hold-ups gepleegd om de kas te spekken.'

Voor de advocaat was de bende van Nijvel op het moment van mijn interview in 1997 al geschiedenis geworden. Er waren al vele verdachten en rechercheurs overleden. Met hen verdwenen puzzelstukken die nooit meer te achterhalen zijn. 'We zijn in het stadium van de gissingen beland', vond hij. 'Je kunt hopen op dingen die toevallig nog uit de hemel zouden vallen. Iemand die opeens gewetensproblemen krijgt en aan het praten slaat. Maar wie gelooft in zulk een toeval, en straks is alles verjaard? Het is onmogelijk om de elementen uit het dossier nog te toetsen aan zaken die nu aan het licht zouden komen. Het uiterlijk van mensen verandert en de daders waren gemaskerd, geschminkt, voorzien van sjaals, pruiken of petten. Winkels verdwijnen, cafés worden verbouwd, krijgen een andere naam of uitbater, kasseien worden overstort met beton, het geheugen vergeet en vervormt gebeurtenissen. Wie weet of de daders nog leven? Zelfs vingerafdrukken of ander genetisch materiaal zullen niet meer de waarheid opleveren. De dingen die toch nog bovengespit worden, moeten met grote behoedzaamheid bekeken worden en zullen nooit volstaan om mensen te veroordelen. Er blijft maar één ding over: de staat moet het fatsoen hebben om de slachtoffers te vergoeden, want de staat heeft niet gefunctioneerd.'

Waarom behalen professionele onderzoekers zulke slechte resultaten? De advocaat had een antwoord. 'Het systeem draait op vertrouwen. Dat is de kern van het verhaal. Als je het huis kent, kun je het onderzoek manipuleren. Daarom is het ook niet zo dat een magistraat die objectieve fouten maakt oneerlijk is. Het kan gaan om iemand die te veel werk heeft, zijn speurders vertrouwt, en zegt: "Trek je uit de slag." Er is niets zo gevaarlijk als een criminele politiemann. Hij schiet mensen dood en dan doet hij het onderzoek.'

De politici reageerden verkeerd op het fiasco, vond Moerman. ‘Ze zeggen: “Dat is niet volgens het boekje gebeurd, dus gaan we een ander boekje maken.”’ Voor hem ging het integendeel om de mensen die de regels uit het boekje niet toepasten. ‘Wie deed dat niet? Waarom niet? Dat lijkt me de juiste vraag. Die wordt niet gesteld. Het blijft vandaag de dag nog altijd mogelijk mensen tegen het licht te houden die het onderzoek op een eigenaardige manier hebben aangepakt. Ik heb me die vragen nooit gesteld. Ik heb mensen gezien die door het sleutelgat probeerden te kijken en een blauw oog opliepen. Ik ben nooit dicht bij de waarheid geweest, want het is niet mijn vak om de waarheid te zoeken. Mijn beroep was een man te verdedigen van wie ik geloofde dat hij niet schuldig was, en ik heb hem vrij gekregen. Maar er zijn mensen die de plicht hebben om de waarheid te zoeken. Er moeten eerlijke mensen het land regeren. Het is simpel, en het betekent dat al wie subtiel aan het sjoemelen gaat met de waarheid, uit zijn macht moet worden ontzet. Iedereen kan stommititeiten begaan. Maar niet je zeventhonderdste zelfde stommititeit. Als je de pretentie hebt om de staat te besturen, moet je moed hebben en je verantwoordelijkheid dragen waar die je brengt.’

Dat zei Jean-Paul Moerman meer dan vijftien jaar geleden. Het was waar en het is nog altijd even waar. Voor hem was het onderzoek naar de bende van Nijvel toen al geschiedenis, en het dossier is sindsdien verder ondergesneeuwd. Een paar honderd speurders en magistraten kwamen en gingen, en minder en minder journalisten volgden het nog. Want je beseft dat je er zo weinig van wist dat politie en verdachten je konden vertellen wat ze wilden. Je had amper mogelijkheid om iets te verifiëren.

Maar vanaf de tweede helft van de jaren 80 brachten een aantal assisenzaken grote delen van het uitgebreide bendeonderzoek in de openbaarheid. De processen van de Borains en van gewezen rijkswachter Madani Bouhouche leverden puzzelstukken voor het heel complexe plaatje van de bende van Nijvel. En in opdracht van de tweede parlementaire onderzoekscommissie belandden de veel bepotelde, gekreukelde klappers met kopieën van het gerechtelijke dossier in de kantoren van het parlement, bij de professoren die de commissie adviseerden, en bij de advocaten van de slachtoffersfamilies. Vele stukken staken de oceaan over naar de haciënda van gewezen

gevangenisstaf lid Jean Bultot en weer terug, tot ze uit gescheurde vuilniszakken wegwaaiden over de kaaien van Tour & Taxis. Andere begonnen een zwerftocht over de planeet op het internet. Zo zag ik een kans om te doen wat meester Moerman beschouwde als de enige mogelijkheid om een stuk van de waarheid te achterhalen: kijken wie op een cruciaal moment het boekje niet had toegepast, met het gevolg dat er in Charleroi nog altijd een dozijn politiemensen gebogen zitten over de haast onleesbaar geworden fotokopieën van dertig jaar oude moorddossiers en dat PRL-volksvertegenwoordiger Charles Michel in de lente van 2013 een wetsvoorstel indiende om de verjaringstermijn nog maar eens met tien jaar te verlengen tot veertig jaar.

De bende van De Pomp

Begin 1982 werd er midden in de nacht geprobeerd om in te breken in wapenhandel Dekaise in de Brusselsestraat in Waver. Was dat de bende? Geen idee. De poging mislukte. Wel zeker is dat de bende in die periode op zoek ging naar wapens zonder criminele geschiedenis. Op zaterdag 13 maart 1982 werd een eendenroer gestolen in wapenhandel Bayard in de Rue Sax in Dinant. Dit grote hagelgeweer om op waterwild te jagen, een Centaure kaliber 10, werd vijf jaar later teruggevonden in een van de door de bende gedumpte zakken in het Kanaal Charleroi-Brussel bij Ronquières. Het waseen zeldzaam wapen. De fabrikant, FAUL (Fabrique d'Armes Unies de Liège), had maar zeventien exemplaren van het model gemaakt. De zestien andere bevonden zich bij klanten.

De eigenaar van de winkel, Joseph Cattaï, een Italiaanse sloddervos, had het jachtgeweer tijdelijk in bruikleen 'voor een bijzondere tentoonstelling'. Hij had de diefstal niet meteen opgemerkt. Zijn verkoopruimte was in tweeën verdeeld; je had het visgerei en je had de jachtspullen en daartussen was er een muur, en als je in de ene afdeling stond, had je geen zicht op wat er aan de andere kant gebeurde. Alle wapens stonden in de etalage. Als je er een wilde pikken, kon je op straat je keuze maken.

Toen Cattaï die zaterdag de bel hoorde, was hij naar de visserijafdeling gegaan. Hij zag niemand. Een buurman zag rond die tijd twee mannen uit de winkel komen. Een die groter was dan hijzelf – en hij was bijna 1,90 meter – droeg een geweer dat niet was ingepakt. De buur vond dat raar en sprak de wapenhandelaar daarover aan. Die keek zijn voorraad na en merkte dat er een tweeloop weg was.

De gestolen FAUL kostte omgerekend pakweg 800 euro en ernaast lag een jachtgeweer dat er 5000 waard was. Dat hadden de dieven la-

ten liggen. Uit nog een ander detail leidden de speurders later af dat de daders in alle betekenissen van het woord amateurs waren. De FAUL woog bijna 7 kilo en was nog niet afgewerkt, maar je kon hem al gebruiken, liefst op een drievoet. Maar wat moet je met een geweer dat volgens de politie veel te lomp en dus totaal ongeschikt was voor een overval, en waarvoor de munitie niet courant was?

Ook de volgende actie van de bende gaf niet direct blijk van vakmanschap. Op 10 mei carjackten twee mannen om 22.20 uur een Austin Allegro ter hoogte van de Avenue d'Italie 37 in Brussel. Volgens de eigenaar was de wagen rijp voor het schroot. De man werd gedwongen om op zijn buik te gaan liggen en zijn portefeuille af te geven. De daders waren gewapend maar niet gemaskerd en waren al ouder, een stel veertigers.

Een vroegere BOB'er van Halle zei: 'Die diefstal was te gek voor woorden. De Austin is de dag nadien teruggevonden in Lembeek op een paar honderd meter van een minuscule VW-garage, waar de sleutels aan haakjes voor het grijpen hingen. Wie bedreigt er nu iemand met een vuurwapen om een versleten wagen te pikken om er kilometers verderop een andere te gaan stelen?'

Blijkbaar hadden de carjackers de wagen nodig om de stad uit te komen tot aan de garage Sint-Veroon-Brichau aan de Bergensesteenweg in Lembeek, waar diezelfde nacht een donkerblauwe Volkswagen Santana gestolen werd. De Santana verdween net als de FAUL van Cattaï van de aardbol. Maanden later dook hij op in Maubeuge, waar de bende 's nachts inbrak bij een kruidenier.

Rond 20 september werd de Santana gesignaleerd in Brussel. De grote vierkante bak viel op. Het model was nieuw en in België waren er op dat moment weinig van dat type ingeschreven, zo'n 360 volgens een analyse van het dossier in opdracht van het parlement. Ze waren haast allemaal donkerblauw. De Santana van de bende werd gespot aan de Chaussée de Boendael in Elsene ter hoogte van het kantoor en de gemeubelde flats van Immo 2000. Na 1 oktober werd de wagen daar niet meer opgemerkt. Er hing een Franse nummerplaat op.

Hebt u kinderen?

Op 30 september ging wapenhandel Dekaise in Waver zoals gewoonlijk open om 9.30 uur. De winkel bestond pas drie jaar. Hij was niet beveiligd en werd gerund door Daniel Dekaise, een wapenfreak van zevenentwintig. Hij had de reputatie dat je bij hem vond wat je nodig had. Ongeveer een uur later drongen drie eerder kleine mannen met twee grote tassen binnen in wapenhandel Dekaise. Ze rukten het telefoonsnoer uit het toestel. De zaakvoerder en zijn twee klanten werden gefouilleerd en moesten hun portefeuille afgeven. De overvallers vroegen of ze kinderen hadden, en van Dekaise wilden ze weten of er nog iemand in huis was. Wisten ze dat hij de bedrijfsleider was? Ze eisten de sleutels van de kasten en de portefeuilles van iedereen.

'S'ils bougent tu tires [Schiet als ze bewegen]', zei de chef. De wapenhandelaar en een klant kregen klappen met een geweerkolf. Dekaise verloor het bewustzijn en werd pas wakker in het ziekenhuis. Hij en de klant liepen een gebroken neus op en hij was een tand kwijt. De andere klant had ook een breuk.

De winkel lag in een drukke eenrichtingsstraat. Buiten passeerde er op dat moment een Siciliaan. Door de etalageruit zag hij dat een man met een Beierse snor tot aan zijn bakkebaarden geknield zat boven op Dekaise. Hij zette een zwaar ingekorte tweeloop tegen diens hoofd. De getuige liep naar de garage verderop om de politie te belen. Net op dat moment kwam toevallig een politiecombi aangereiden. De gangsters liepen de winkel uit en gristen in het voorbijgaan in de gang de handtas van mevrouw Dekaise mee.

Agent Claude Haulotte stapte uit zijn politiecombi en mikte op de overvaller die naar buiten kwam. De politieman was onderweg om een loslopende hond te vangen en kwam terecht in de eerste moordende raid van de bende van Nijvel.

'Het is niet mogelijk om het gevecht dat toen ontstond met precisie te beschrijven aan de hand van de deskundigenverslagen en de getuigenissen', stelde magistraat Marcel Trousse vast. Hij nam het dossier door in opdracht van de eerste parlementaire onderzoekscommissie. Het was een diplomatieke manier om te zeggen dat je er kop noch staart aan kon krijgen. Het ging allemaal te snel. Misschien is dat altijd wel zo, in de raids van de bende van Nijvel werd het in elk geval een vast patroon.

Haulotte kon er niet tegenop. Volgens de Siciliaan, die in het vreemdelingenlegioen had gediend en kennis van zaken had, werd de agent onder kruisvuur genomen door twee schutters, die elk langs een andere kant van zijn wagen op hem afliepen.

De politieman kwam van de schietoefening en had daar zijn kruit verschoten. Hij had nog één 9 mm-parabellum in zijn FN-pistool en werd afgemaakt met een 7.65 mm-kogel, maar ook beschoten met 9 mm-munitie. Zijn ouders legden die dag zijn kepie op het buffet in de woonkamer en scheurden na 30 september 1982 nooit meer een blad van de kalender.

De getuigen op straat beschreven twee van de daders als klein gebouwd, 1,70 meter of wat groter. Ze droegen een zonnebril en hadden een snor en zwart haar of een pruik. Een derde dader was langer, 1,80 meter. Hij droeg een bivakmuts.

Dat er drie gangsters in de winkel waren, staat vast. Minder duidelijk, maar wel waarschijnlijk is dat een vierde man buiten op de uitkijk stond. Volgens de klanten spraken de overvallers gewoon Frans en waren ze koelbloedig. Een kleine gangster droeg een jagershoed. De grotere droeg dure mocassins.

Na de moord op de agent stoven de daders in hun Santana weg in de richting van Brussel. Ze werden achternagezeten door de rijkswachters Roland Campinne en aan het stuur Bernard Sartillot van de BOB van Waver in hun Renault 4.

De Santana sloeg de richting in van Tombeek, waar de chauffeur de omgeving opmerkelijk goed leek te kennen. In Overijse schoot hij in rallystijl door de smalle straten. Op een bepaald moment verloren de achtervolgers de wagen uit het oog, maar hij dook weer op uit een parkeerruimte en toen was de Franse nummerplaat vervangen door een Belgische met het kenteken DSN 237. Dat was een kopie van de nummerplaat van een man die pas een Santana had gekocht en in Elsene woonde.

In Hoeilaart strandden de twee auto's in een file bij het kruispunt van de Biesmanslaan en de Koldamstraat. Het was ondertussen 10.50 uur. Toen de rij in beweging kwam, kon Sartillot zijn R4 dwars over de weg gooien in een gat juist voor de gangsters. De twee mannen achter in de Santana stapten uit en begonnen te vuren op de politie.

Sartillot schoot zijn lader leeg. Hij had geen reserve bij zich en werd

in de rug getroffen door tachtig loodjes uit het jachtgeweer van een passagier achteraan. Campinne werd geraakt in de benen, de schouder en de buik, maar kon dekking zoeken. Enkele getuigen hadden de indruk dat de passagier naast de chauffeur van de Santana ook gewond was, hij zat dubbelgevouwen. Een ooggetuige zag de schutter met het jachtgeweer in de Santana springen, die door het rode licht reed in de richting van Groenendaal. Terwijl ze wegvlamden, vuurde de man nog op de gewonde flikken op de grond. De getuige dacht niet dat de daders buitenlanders waren.

Rijkswachter Bernard Sartillot zag het gezicht van de schutter gedeeltelijk. Hij werd getroffen door diens kille blik. De man was stevig gebouwd, was 1,70 à 1,80 meter groot, en hij had een zware stem en een zuiders uiterlijk, met een rond gezicht, een hangsnor, zonnebril, en een jagershoed met donkere ruiten.

Onderzoeksrechter Guy Wezel werd in Nijvel belast met de zaak. Hij schakelde de rijkswacht van Waver in samen met de BOB van Brussel en de gerechtelijke politie van Nijvel. Er begon een grootschalig onderzoek volgens het klassieke scenario: sporen in kaart brengen en tegen het licht houden, getuigen verhoren. Er gebeurde wat er moest gebeuren met een enorme inzet, maar niet altijd op de juiste manier.

De politiediensten waren onmiddellijk ter plaatse in Waver, en bij de schietpartij in Hoeilaart. De wagen was in Hoeilaart in rook opgegaan. Er was nochtans algemeen alarm afgekondigd, alle belangrijke kruispunten en wegen werden gecontroleerd. En Sartillot was er zeker van dat hij de radiator had stukgeschoten. De auto kon dus niet ver gekomen zijn.

Een speurder verklaarde tegenover de tweede parlementaire onderzoekscommissie: ‘We hebben de omgeving van Hoeilaart huis aan huis gescand samen met Charles Toumpsin van de BOB van Brussel om de plek te vinden waar de wagen verstopt kon zijn. Het klopte niet.’

Voordat de dag om was, werd de overvalwagen teruggevonden in het Zoniënwoud in de Tumuldreef in Watermaal-Bosvoorde. Op de een of andere manier was hij door de wegversperringen gekomen. Hij was in brand gestoken en smeulde nog. De speurders troffen er een weegschaal in aan, en 9 mm-hulzen. De achterbank ontbrak, het chassisnummer was weggevlid.

Diezelfde dag belde de bedrijfsleider van Immo 2000, waar de Santana de week voor de overval vaak was gespot, de politie dat er bloedsporen gevonden waren in de hal en op de eerste verdieping van het gebouw. Een team keek de huurderslijsten na, maar de flats waren onontwaaarbaar onder- en doorverhuurd en er dook geen verdachte op uit de onoverzichtelijke boekhouding.

Twee weken na de roofmoord vond een jongen die door het Zoniënwood fietste een dump van sleutelbossen, glasscherven, frisdrankflesjes en blikken, bankkaarten en wapenonderdelen. Hij viste de bankkaarten eruit en nam ze mee naar huis. Zijn moeder stuurde ze naar de Generale Bankmaatschappij, die de politie waarschuwde. Het waren de kaarten van wapenhandelaar Dekaise en van een van diens gewonde klanten.

De speurders gingen op zoek naar de vindplaats. Ze ontdekten op die plek blokken schuimrubber van een achterbank, de in stukken gesneden nummerplaat met het kenteken DSN 237 van de Santana en snippers van een lidmaatschapskaart van een schietclub. Aan de voet van een boom, onder wat aarde, lag de rug van een poloshirt met tweeëntwintig inslagen van jachtpatronen. De polo raakte zoek in de loop van het onderzoek, maar het bloed dat erop zat was volgens de expertise afkomstig van een dier.

Ze vonden ook een bril zonder glazen, een doos jachtpatronen, een half begraven stuk schoenzool maat 44 van het exclusieve Belgische merk Ambiorix, een plastic tas van de gadgetwinkel Casine in Waterloo, en een sticker van een garage aan de overkant van de Shooting Club Jette. Er lagen ook notities die Dekaise en zijn klanten niet herkenden, en waarvan de expertise niet in het dossier zat toen magistraat Marcel Trousse dat doornam voor de eerste parlementaire onderzoekscommissie, plus een stukgescheurde cheque ter waarde van meer dan 60.000 euro van Dekaise, een lidmaatschapskaart van de schietclub van Aarlen en de Spaanse krant *El País* waarin een artikel stond over de Italiaanse neofascist Stefano Della Chiaie. Alle ingrediënten van wat de bende van Nijvel leek te zijn, lagen hier bij elkaar: munitie, vermommingen, bankkaarten en extreemrechts.

Het snelste machinepistool ter wereld

De getuigenverhoren begonnen onmiddellijk, en ook dat liep voorbeeldig. In de tijd van Karel de Grote werden mondelinge getuigenissen universeel verworpen als te onbetrouwbaar; zelfs een duel had meer bewijskracht. Ondertussen worden ze aanvaard, noteerde Trousse, maar ze zijn strak gereguleerd met de bedoeling om waarheid en fantasie uit elkaar te halen. En daar liep het mis.

Met de moord op agent Haulotte stond het rechercheteam er eigenlijk niet slecht voor. Er waren getuigen zat. Buiten waren er een dozijn en drie mensen konden beschrijven wat er in de winkel gebeurd was, de wapenhandelaar en zijn twee klanten. Maar die vertelden niet hetzelfde verhaal, het ging allemaal te snel. Volgens een klant had een overvaller iets gezegd in de aard van, vrij vertaald: 'We zijn hier weg, ik heb wat we nodig hebben.' Maar hij was de enige van de drie die dat meldde. Dekaise hield vol dat de dieven niet selectief waren.

Bij de buit waren twee Ingrams. Speurders omschreven die als de interessantste wapens. De rest was rommel. Een van de Ingrams was een machinepistool kaliber 9 mm, het snelste dat er toen op de markt was. De firma bestond niet meer. De Ingrams lagen er volgens Dekaise sinds twee weken in depot. Een van de twee kon volgens de wapenhandelaar worden voorzien van een schroefvorm om er een geluidsdemper op te bevestigen, maar hij was er niet honderd procent zeker van dat hij het gestolen wapen zo al geprepareerd had.

Ook van de schietpartij op de stoep waren er getuigen zat, meer dan een dozijn. De overval gebeurde op klaarlichte dag in een drukke winkelstraat, en de daders waren vermomd, maar niet gemaskerd. De ooggetuigen werden uitgebreid verhoord door verschillende politiediensten: de politie van Waver, de rijkswacht van Waver, de BOB van Waver, een adjunct-politiecommissaris van Hoeilaart, en de BOB van Leuven. Sommige mensen werden door de ene dienst na de andere afgewerkt. Van coördinatie was geen sprake.

De Siciliaanse getuige was zeer populair en was van zeer goede wil. Hij werd zeven uur lang door de BOB van Waver aan de tand gevoeld en mee naar Brussel genomen om foto's van verdachten te identificeren. Zijn geheugen werd beter naarmate de verhoren toenamen. Op de dag van de raid had hij de moord op Haulotte niet gezien, maar

de volgende ochtend beschreef hij haar gedetailleerd, zo stelde de parlementaire deskundige Marcel Trousse vast.

De Siciliaan gaf aanwijzingen voor een robotfoto van de overval-ler die hij het wapen zag richten op Dekaise en van wie hij dadelijk een signalement kon geven. De dader zag er zuiders uit, maar was zeker geen Noord-Afrikaan. De Siciliaan had jaren bij het vreemde-lingenlegioen gediend in Noord-Afrika en hij kende de fysionomie. Maar andere getuigen vonden dat 'zijn' robotfoto totaal niet leek op de gangster die zij gezien hadden. De tweede dader kon de Siciliaan de eerste dag absoluut niet beschrijven, maar de volgende dag deed hij dat tot in de perfectie.

Een vrouw gaf het signalement van de man die Haulotte dood-schoot, maar ze was de enige die hem zo beschreef.

De speurders deden hun werk met groot enthousiasme en meer oog voor kwantiteit dan kwaliteit, en de magistraten controleerden het niet, zo stelde de in 2004 overleden Trousse vast. Ze organiseerden geen reconstructie met de getuigen en wapendeskundigen om uit te zoeken hoe het vuurgevecht voor de etalage van Dekaise precies ver-lopen was om de tegenspraak eruit te ziften. Zowel het signalement als de robotfoto waren dus problematisch, maar in het onderzoek naar de daders dat op gang kwam, speelden ze bijna een doorslagge-vende rol.

Op basis van het signalement viste de gerechtelijke politie van Nij-vel de dag van de moord al een vijftiental foto's van verdachten uit de archieven, die aan de getuigen werden voorgelegd. De Siciliaan herkende een van hen formeel. Het ging om een man uit Oudergem die een cursus had gevolgd bij een beruchte karateka met extreem-rechtse connecties, Francis Calmette, en naar wie na die honderd procent herkenning totaal geen onderzoek was gedaan, hoewel er daarnaast nog iemand anders hem aangaf als dader, merkte Marcel Trousse met verbazing.

Ongewenst bezoek

Er was een politieman vermoord en justitie sloeg wild om zich heen. Toen de robotfoto van de dader met de snor en de tweeloop ver-scheen in de kranten en op de televisie, en het parket van Brussel een

premie uitloofde voor wie inlichtingen had om de moord op te helderen, was het hek van de dam. Alle mafketels van het land hadden iets te melden. Wijkbewoners gaven hun burens aan, vrouwen hun ex. Er werden 75 onderzoeken opgestart, dertig huiszoeken uitgevoerd, en een groot aantal mensen verhoord en voorgeleid omdat ze alleen maar herkend werden in de robotfoto's op basis van een anonieme aangifte. En daar waren mensen zonder strafblad bij, noteerde Trousse.

Even was het zelfs gevaarlijk om de krant te lezen. Twee dagen na de moord werd een Brusselaar in Aarlen van de trein naar Luxemburg geplukt voor verhoor omdat hij opvallend veel aandacht besteedde aan een verslag over de hold-up bij Dekaise, 52 dagen later had hij ook nog eens een huiszoeking aan zijn been. En vier dagen na de moord kamde de politie van Elsene met man en macht in twee straten van de gemeente een reeks bakstenen gebouwen uit, en trapte op drie plaatsen de deur in omdat de bewoners niet thuis waren, dat allemaal op basis van een anoniem telefoontje waarvan ze later moest toegeven dat het van een flauwe grappenmaker kwam, zo stelde Marcel Trousse met ontzetting vast. Hij was verwonderd toen hij las hoeveel werk de agenten gestopt hadden in idiote sporen.

Vanaf het begin leidden zes tips naar terroristische groepen. Een informant vroeg of er in de uitgebrande wagen of de dump geen Spaanse krant gevonden was. Dat was de start van het ETA-spoor. De tipgever werd zelf stante pede opgesloten en kwam met meer inlichtingen. Klusjesmannen van de Baskische afscheidingsbeweging zouden voor een forse som wapens hebben aangekocht bij Dekaise maar die nooit gekregen hebben, vandaar een slecht afgelopen wraakactie. Volgens de informant waren twee Spanjaarden die de zaak gedaan hadden samen met een Syriër ondertussen gearresteerd in Antwerpen, maar de Syriër had de wijk genomen.

In zijn verhaal zaten elementen die klopten. In Antwerpen waren inderdaad twee Spanjaarden en een Fransman gearresteerd toen ze in een speciaal verbouwde wagen een lot van tweeduizend hulzen vervoerden, samen met een stapel documenten in verband met wapens en met de ETA. Maar de twee achtervolgende rijkswachters in Hoeilaart en een klant van Dekaise, die met de gevangenen werden geconfronteerd, herkenden hen niet. Exit het ETA-spoor, dat volgens Marcel Trousse opeens opnieuw werd gevolgd in 1987, maar toen hadden

de ETA-leveranciers hun straf uitgezeten en waren ze het land al uit.

Een ander spoor leidde in november 1982 naar Terza Posizione, een Italiaanse neofascistische organisatie, die ervan verdacht werd twee weken voor de hold-up bij Dekaise met een zevenkoppig commando een wapenhandelaar in Parijs te hebben overvallen. Een van de zeven raakte gewond en de anderen lieten hem bij hun vlucht in de steek. De Italiaan had een valse dienstkaart van de carabinieri op zak en hij was lid van Terza Posizione.

Een leider daarvan, Walter Sordi, werd opgepakt in Rome, en besliste om mee te werken met justitie. De organisatie, die een kort maar krachtig bestaan leidde rond 1980, had de gewoonte om gewonde politiemannen af te maken. Volgens Sordi voerde ze acties uit in heel Europa. Ze had connecties met Libanon. Dat land was in burgeroorlog en er bestond een clandestiene ruilhandel van wapens voor drugs tussen Libanese milities en Europese handelaren, onder wie wat Belgen. Een paar speurders pakten hun toiletgerei in en trokken op rogatoire commissie naar Rome, maar Sordi, die een van de eerste pentiti werd van extreemrechts in Italië, hield zijn mond over Dekaise. Het enige wat de speurders te weten kwamen, was dat bepaalde leden van de groep in augustus 1982, de maand voor de raid, vergaderd hadden in Zwitserland en daar acties beraamd hadden om in de Benelux aan springstoffen en aan automatische wapens te komen.

De carabinieri bezorgden hun collega's uit Waver negentien namen en foto's van leden van Terza Posizione, van wie er een aantal voortvluchtig waren. De speurders toonden de foto's aan hun getuigen. Die herkenden niemand formeel en er waren geen aanwijzingen dat de verdachten in België gecirculeerd hadden. Dat was het einde van dat spoor.

In de ruim dertig jaar dat het onderzoek naar de moord op Claude Haulotte en de wapenroof bij Dekaise nu al duurt, is er niet veel over uitgelekt, maar het weinige wat de kranten haalde was spectaculair, en ook hier ging het om een spoor naar het schemergebied van wapenhandelaren, geheime diensten en terreurorganisaties. Een team van twee BOB'ers van Waver en hun chef haalden de klandizie van de wapenhandelaar door de luizenkam en stuitten op een kluwen van Bulgaarse nepbedrijven en Belgische, Amerikaanse en Libanese drugs- en wapenhandelaren die allemaal even louche waren.

Dat werd het trio niet in dank afgenomen. Ze werden belaagd met disciplinaire onderzoeken en beschuldigingen en uiteindelijk afgevoerd. Twee van de drie zijn jong gestorven. De derde, Franz Balfroid, kroop zo ver mogelijk weg in de bossen van de Ardennen en wilde in 2012 over het hele dossier niks meer horen.

De tweede parlementaire onderzoekscommissie zocht uit wat hier aan de hand was. Ze verhoorde in 1997 een boel betrokkenen en kwam tot het besluit dat de 'prospectieve' werkmethode van de BOB van Waver enkel waardevol kon zijn als je voldoende mensen en middelen ter beschikking hebt, maar anders onmogelijk resultaat kon hebben, en dat laatste was het geval geweest. De speurders werden halfhartig in ere hersteld.

De derde man

Toen de commissie dit noteerde, woedde de zaak-Dutroux volop in de media. Rond die tijd nam collega Raf Sauviller mij mee naar de Brusselse advocaat Etienne Delhuvette, die in de coulissen van dat drama in die tornado was beland en meer zou kunnen vertellen over de achtergronden van een aantal betrokkenen.

Samen met Danny Illegems had Raf Sauviller Delhuvette een paar jaar daarvoor geïnterviewd voor *HUMO* over een jeugdvriend van de advocaat, de legendarische blonde gangster met de blauwe cocaïne-ogen Patrick Haemers, die de gewezen eerste minister Paul Vanden Boeynants had ontvoerd, net op het moment dat die zijn parlementaire onschendbaarheid dreigde te verliezen in een grootschalig corruptiedossier. Overigens, Vanden Boeynants kwam behouden thuis en zijn onschendbaarheid werd hem niet ontnomen.

Delhuvette had zijn kantoor in een burgerhuis vlak bij de Tervurenlaan in Brussel. De rolluiken waren er naar beneden. Het was er schemerig en unheimlich, en ik kreeg het gevoel dat ik de set van *De derde man*, de spionageklassieker met Orson Welles, binnenstapte. De moeder van de advocaat stommelde zwijgend voor ons de smalle trap op naar boven, de zoon praatte tot hij er blauw van zag. We zijn er een keer of vier langs geweest en het werden altijd lange nachten. De advocaat vertelde zijn *roman fleuve* met monotone stem en ik zou zijn ingedut als zijn verhalen niet zo ijzingwekkend waren. Op stra-

tegische momenten plaatste hij stiltes, maar die duurden nooit lang omdat hij gewoon niet kon zwijgen. Zijn steelse blikken en zijn afgemeten pauzes waren besmettelijk en de eerste uren nadat ik bij hem vandaan kwam, vond ik alles en iedereen verdacht.

Delhuvonne beschreef tot in het kleinste detail de Brusselse burgerij, waarin hij als zoon van een topambtenaar gepokt en gemazeld was, en de verwevenheid van dat milieu met de Belgische onderwereld. Op een dag namen we plattegronden mee die een in Nederland van de trein gegooid, kaalgeschoren Brusselse arts – slachtoffer van een uit de hand gelopen drugstransactie, beweerde hij – had zitten schetsen terwijl hij in een grenspensionnetje herstelde van zijn kneuzingen en op een nieuwe bril zat te wachten. Dat was tenminste het verhaal dat die boom van een man aan de opticien had gedaan, aan wie hij voor hij vertrok zijn oeuvre had gegeven en die het aan ons had doorgespeeld, met zo veel angst in zijn ogen dat hij zijn eigen naam niet wilde zeggen.

Elk van de tekeningen gaf een plek weer die belangrijk was in het bendeonderzoek, Ukkel, Ronquières, Court-Saint-Etienne enzovoort, en op allemaal stonden adressen waar drugs te koop waren, en adressen van BOB-kantoren en namen van verdachten en getuigen in het dossier. Bij elk van die namen had Delhuvonne een verhaal van een paar uur.

Toen ik deze advocaat leerde kennen, was hij een zinkend schip waarvan alleen de boeg nog boven water stak. Discretie was niet zijn sterkste punt en dat werd hem door zijn milieu niet in dank afgenomen. Van raadsman van onder meer prins Jan van Luxemburg – zijn woorden – gleed hij in blitztempo verder af. Hij werd beschuldigd van de verkrachting van een minderjarig meisje, belandde in voorarrest in de gevangenis, maar werd vrijgesproken. Hij verloor zijn cliënten en zijn reputatie. Er werd een val voor hem opgezet om hem te betrekken bij de moord op gewezen PS-voorzitter André Cools (zijn verhaal was plausibel volgens de belangrijkste speurder in dat onderzoek). Hij werd beschuldigd van en veroordeeld voor gesjoemel met vastgoed. Zijn vriendin, die uit het beruchte Roze Ballettennetwerk kwam van hoerenkoningin Lydia Montaricourt, gaf hem aan voor pooierij en, het kon nog erger, op een dag was ze dood en totdat een aannemer en zijn zoon werden opgepakt en veroordeeld, was de advocaat een verdachte.

De laatste keer dat ik Delhuvonne zag, dook hij schichtig op van achter een pilaar in brasserie Falstaff met een gebreide muts op zijn kop. Hij zag eruit als een kleurloze paranoïde kabouter.

De spookcliënt

Eén verhaal behoorde tot Delhuvennes vaste repertoire.

‘Begin jaren 80 startte ik als advocaat. Een cliënt, Jean-Luc Piavaux, contacteerde me in de herfst van 1982 in verband met een huurprobleem. Hij had een systeem bedacht van verkoop per correspondentie, sneeuwbalverkoop vooral aan rijkswachters. Het ging om schoonmaakmiddelen en daarover wilde hij mijn advies. Ik zei dat hij problemen zou krijgen. Hij liet zich overtuigen om het plan op te geven, maar hij had al een pand gehuurd in de Zuidstraat en moest af van het contract.

De afspraak was dat hij rond drie uur zou langskomen. Dat was op 30 september 1982, een donderdag. Hij kwam een uur te laat. Zijn excuus was dat hij de broer van zijn secretaresse uit de brand had moeten helpen na een overval. Die broer heette Bruno Vandeuren, en Piavaux had hem moeten terugvoeren naar de Louizalaan naar een parkeergarage aan de hoek met de Rue du Beau Site.’

De man die na Piavaux een rendez-vous had met meester Delhuvonne, zo vertelde hij, was de leider van het rond die tijd ter ziele gegane extreemrechtse Front de la Jeunesse, Francis Dossogne. Delhuvonne had een van de FJ-leden verdedigd in het proces van de brandstichting bij het linkse weekblad *Pour* en had toen de privé-detective leren kennen. Ze waren bevriend geraakt, maar deelden niet dezelfde ideologie, zeiden ze allebei in het onderzoek, en Delhuvonne had de speurneus voortaan ingeschakeld in echtscheidingszaken. In die jaren werden scheidingen door de bank genomen uitgesproken als je de schuld van je partner door ontrouw of gebruik van geweld kon bewijzen, wat aanleiding gaf tot warme en lucratieve banden tussen advocaten en detectives.

‘Dossogne kwam verslag uitbrengen in een overspelzaak. Ik heb me bij hem geëxcuseerd voor het lange wachten omdat mijn vorige cliënt te laat was, en ik heb erbij gezegd waarom, maar de naam Piavaux heb ik niet genoemd. De detective trok toen veel op met com-

missaris Yves Zimmer van de gerechtelijke politie van Brussel, wat ik niet wist, en hij liep van bij mij recht naar het justitiepaleis. Er was die dag rond dat uur maar één hold-up gebeurd, en dat was bij wapenhandelaar Dekaise in Waver. Ik moet erbij zeggen dat ik het verhaal van Piavaux een paar dagen na de overval ook verteld had aan een politiemann in Woluwe met wie ik contact had in een ander dossier, en ook die man had het parket ingelicht.’

De informatie van Delhuvonne over de hold-up bij Dekaise kwam dus een paar dagen later al via twee kanalen terecht bij de politiediensten. Maar de advocaat had de naam Vandeuuren niet genoemd. Dat deed hij vijftien jaar later bij ons.

Een waterdicht alibi

In de periode van onze gesprekken met Delhuvonne werden de dossiers rond de gewezen rijkswachter Madani Bouhouche en gangster Patrick Haemers openbaar bezit tijdens lange en ophefmakende processen. Raf Sauviller en ik werkten voor *HUMO* rond die twee spilfiguren. Andere verdachten, van wie we niks konden controleren omdat het gerechtelijk onderzoek niet toegankelijk was, lieten we links liggen. Het was al lastig genoeg om je niet beet te laten nemen door verdachten van wie je de verhalen tot op zekere hoogte kon verifiëren, maar tijd besteden aan onbekenden als Vandeuuren, van wie we echt niks wisten? Geen denken aan.

Pas later kreeg ik de kans om het eigenlijke bendeonderzoek in te kijken en daarin zaten de processen-verbaal van de allereerste bendevoerd op agent Claude Haulotte bij Dekaise. Bruno Vandeuuren dook vanaf het prille begin op in de stukken.

Op 12 oktober, binnen de twee weken na de moord op de stoep van de wapenhandel in Waver, verhoorden de Brusselse BOB’ers Jacques Carré en Charles Toumpsin Bruno Vandeuuren in de gevangenis van Vorst over de wapenroof. De verdachte was ondertussen al weer opgepakt. Hoe waren ze bij hem terechtgekomen? Die vraag heeft generaties speurders in het bendedossier beziggehouden, en voor zover ik heb kunnen achterhalen, is daar nooit een antwoord op gekomen.

De adjunct-politiecommissaris van Woluwe, die met de babbellezieke advocaat had gepraat, had secuur het boekje gevolgd, het par-

ket in Brussel en de onderzoeksrechter in Nijvel onmiddellijk op de hoogte gesteld en een proces-verbaal opgesteld. Maar hij kende de naam Vandeuren niet en meester Delhuvette was nog niet verhoord. Commissaris Zimmer had nog helemaal geen verslag doorgestuurd. Wat was dan wel de aanleiding om Vandeuren in de gevangenis een bezoek te brengen?

‘Volgens een inlichting van onze collega’s van de BOB van Waver zou een zekere Bruno Vandeuren met de zaak te maken kunnen hebben.’ Dat zinnetje, vrij vertaald uit het Frans, zegt zo veel. Het vertelt niet dé reden, maar wel een van de redenen waarom het onderzoek naar de bende van Nijvel dertig jaar later nog altijd aan de gang is. Welke inlichting? Van welke collega’s? Wie was hun bron en wanneer juist? En hoe kwam deze vage tip binnenwaaien in Nijvel? Alles wat misverstanden en verwarring kon creëren, stond in die zin, en misverstanden en verwarring zijn er gekomen.

Wat er aan dat verhoor voorafging, weten we dus niet, maar wat er tijdens het verhoor naar boven kwam, staat op proces-verbaal. De Brusselse BOB’ers Toumpsin en Carré vroegen Vandeuren wat hij gedaan had op de dag dat Claude Haulotte werd doodgeschoten. De verdachte scheepte hen af. Dat wil zeggen, hij bleef vaag. Voor de middag lag hij in de woning van zijn halfzus in bed met zijn vriendin Nadine, en daarna was hij met Nadine naar zijn vriend Guy gereden. Hij voegde er nog wat gecompliceerd over en weer gerij voor de middag aan toe, en na de middag was hij dan weer met Nadine bij zijn halfzus gebleven.

Drie mensen waren zijn alibi. Dik in orde, zou je denken. Maar daar begint het. Bruno kon de speurders de achternaam en het adres van zijn vriend Guy niet geven. Die woonde in Zaventem of Sint-Stevens-Woluwe, daarmee moesten ze het doen. Het BOB-duo vroeg hem niet om hen daar dan zelf naartoe te brengen. Dat was raar, maar het was nog meer bevreemdend dat iemand die verdacht werd van zo’n zware misdaad zich de luxe permitteerde om de naam en het adres van de man die hem een alibi kon geven niet te zeggen.

Maar hij had er nog twee anderen natuurlijk. Nummer twee, de halfzus van Bruno, werd helemaal niet verhoord. Carré en Toumpsin controleerden Bruno’s alibi alleen bij zijn vriendin Nadine in de stomerij waar het meisje strijkster was. Ze was pas achttien en ze beves-

tigde het verhaal van Bruno, die ze al twee jaar kende. Toen ze de ochtend van de overval rond kwart voor zes naar haar werk vertrok, had Bruno haar opgepikt en waren ze op de motorfiets naar zijn halfzus in Haren gereden. Daar waren ze gebleven tot een uur of tien. Uit geen enkel stuk blijkt dat de twee speurders in de stomerij geverifieerd hebben of het meisje de ochtend van de overval inderdaad was weggebleven van haar werk.

Hoe dan ook, tot een uur of tien klopte haar versie met die van Bruno, maar de overval was een halfuur later gebeurd en daarover waren er tegenstrijdigheden tussen de versie van Bruno en die van Nadine. De naspeuringen gebeurden twaalf dagen na de moord op agent Haulotte en iemand had later met de hand in de marge van het proces-verbaal van het rijkswachtduo ‘faux [onjuist]!’ geschreven, en onder aan de bladzijde, vrij vertaald, opgemerkt dat er ‘onduidelijkheden tussen 10.30 uur en 12.00 uur’ bestonden. Ongeveer de tijdsperiode van de overval, de moord, de achtervolging en het vuurgevecht in Hoeilaart.

Niet echt een sluitend alibi dus, maar Toumpsin en Carré besloten dat ‘de verklaring van Nadine die van Vandeuuren bevestigt’, en ze lieten de onderzoeksrechter weten dat ‘Vandeuuren absoluut niet lijkt op de robotfoto die gemaakt is, en op het signalement van de daders’. Exit het spoor-Vandeuuren op basis van een wazig, tegenstrijdig en bij ‘vriend Guy’, bij de halfzus en in de wasserij niet gecontroleerd alibi en op basis van een robotfoto en een signalement die volgens magistraat Marcel Trousse omstreden waren en een overval met minstens drie daders betroffen.

De verdachte die niemand wilde

Maar de speurders in Nijvel waren nog niet af van Vandeuuren. In de loop van de jaren kwam hij altijd opnieuw binnenwaaien, altijd op dezelfde vage manier via een niet nader omschreven bron, maar uit verschillende hoeken.

De enige die niet anoniem was, was advocaat Delhuvienne. Via twee omwegen bereikte zijn verhaal het speurdersteam in Nijvel. De adjunct-politiecommissaris van Woluwe schreef dat de advocaat hem drie dagen na de roofmoord verteld had dat hij gesproken had met

een man die beweerde dat hij agent Haulotte in Waver had doodgeschoten. Het ging om iemand die tussen twintig en dertig jaar oud was en kort voor de overval ontsnapt was uit de gevangenis. De adjunct-commissaris van Woluwe had keurig het parket op de hoogte gebracht van de confidenties van de advocaat, maar hij had geen namen van daders.

Dossogne was zijn tip gaan venten bij commissaris Yves Zimmer van de gerechtelijke politie. Op 24 november 1982 belandde die in Nijvel, samen met informatie heet van de naald, want Zimmer had zijn huiswerk gemaakt. 'Op dit ogenblik zouden de wapens nog in de kofferruimte van een auto liggen in een afgedankte loods van een fabriek in de buurt van Machelen-Diegem.'

Delhuvonne zelf was nog niet verhoord. Ongeveer anderhalve maand na de moord vroeg onderzoeksrechter Guy Wezel aan de BOB om daar werk van te maken. Waarom pas nu? Geen idee. Hoe dan ook, luitenant Paul De Backer en de BOB'ers Guy Dusart, Jacques Carré en Charles Toumpsin lieten de advocaat komen. Meester Delhuvonne, die niet echt een toonbeeld van discretie was geweest, herinnerde zich opeens zijn beroepsgeheim en legde geen verklaring af. De speurders overlegden telefonisch met Wezel en drongen niet verder aan.

Zo staat het op proces-verbaal, maar de advocaat vertelde aan Raf en mij een ander verhaal. 'Vandeuren was de dag na de moord op agent Haulotte al weer opgepakt voor BMW-diefstallen. Hij was een autodief en hij was gek op BMW's. Ik heb hem in de gevangenis van Vorst opgezocht op verzoek van Piavaux. Vandeuren vertelde me uitgebreid wat er bij Dekaise gebeurd was. Hij had een vriend leren kennen in een jeugdinstelling. Die vriend was zot, zei hij, hij had op een goeie dag een jonge vrouw vermoord in de buurt van het Hilton-hotel. Vandeuren had de overval op de wapenhandel samen met hem gedaan. Die kerel werkte in café De Pomp in Diegem. Tijdens hun vlucht na de moord bij Dekaise waren ze gebotst op een versperring, maar ontsnapt en door een rood licht gevlamd. Ze hadden de buit boven het café opgeslagen. Daar hadden de wapens één dag gelegen en daarna werden ze verspreid onder meer in de parkeergarage Beau Site, waar zijn BMW stond. Bruno gaf mij veel meer details dan Piavaux. Hij sprak ook over zijn opdrachtgevers.'

De advocaat wachtte en fixeerde ons. Wij wachtten ook. Er viel geen naam.

Delhuvence vervolgde: 'Kort nadien werd ik opgepakt en vijf uur lang vastgehouden door de rijkswacht. Vijftig rijkswachters dreigden om me op te sluiten. Ik was een jong advocaat en ik panikeerde. Ik mocht bellen, maar kon de stafhouder niet bereiken. Ik ben toen doorgeslagen en ik heb alles verteld wat ik wist. Het was mijn eerste contact met de politie. Een luitenant leidde het verhoor, dat was een maand na de overval. Toen ik zei over wie Bruno gesproken had, sloeg alles om. Ze bedreigden me: "Als u durft praten over wat u hier verteld hebt!" Ik heb niets moeten tekenen. Bruno had bekend op mijn aandringen. Later slikte hij zijn bekentenissen in, maar hij had de waarheid gezegd. Daarna kreeg ik een brief van een advocaat die beweerde dat Bruno zijn cliënt was en die dreigde om mij aan te geven bij de orde omdat ik hem zijn klant wilde afpikken. Jaren na de overval klopte de Cel Waals-Brabant hier aan. Ze vroegen details en ze hebben me gezegd dat Piavaux op 23 juni 1986 overleden was in Kinshasa. Hij stierf een gewelddadige dood. Ik had geen zin meer om te spreken. Ook Bruno werd vermoord. Van alle namen in dit dossier ben ik de enige die nog leeft.'

In het spoor van Kuifje

Dat was het verhaal dat Etienne Delhuvence ons eind jaren 90 deed. Elke keer dat we langskwamen, rolde het eruit, maar de namen van de opdrachtgevers van Vandeuren zijn nooit gevallen, evenmin als de namen van de politiemannen die hem bedreigd zouden hebben. Van de andere mogelijke betrokkenen noemde hij alleen de vriend van De Pomp, en we gingen er niet op in. Ik had maar een paar zittingen bijgewoond van de tweede parlementaire onderzoekscommissie en het was me ontgaan dat commandant Didier Schot daar verklaard had hoe belangrijk het spoor-Vandeuren was voor het onderzoek-Dekaise.

Toen ik jaren later het gerechtelijke dossier kon inkijken, kon ik mij de haren uittrekken van spijt. Bepaalde data uit het verhaal van Delhuvence konden niet kloppen. Maar we spraken hem vijftien jaar na de feiten, kon je dat dan nog verwachten? Op de vriend uit de

jeugdinstelling die in of in de buurt van het Hiltonhotel zijn vriendin vermoord zou hebben, kon geen enkel politiecontact een naam plakken. Maar wat de advocaat ons verteld had over de raid bij Dekaise, kwam in grote lijnen overeen met de gegevens uit het dossier.

Als je de bende van Nijvel bekijkt als een grote puzzel waarvan in de loop van de jaren heel veel stukken, misschien wel de meeste, zijn zoekgeraakt, dan is Bruno Vandeuren een puzzelstukje rond wie je toch een deel van het tafereel kunt opbouwen. Dat tafereel speelt zich af op twee locaties, een café met een rauwe reputatie, en een parkeergarage in Brussel. De garage kwam in beeld op de dag dat agent Claude Haulotte werd afgemaakt op de stoep voor wapenhandelaar Dekaise in Waver. Diezelfde avond patrouilleerde de politie van de stad Brussel rond negen uur in parkeergarage Beau Site aan de Louizalaan, waar Piavaux Bruno Vandeuren volgens Delhuvette eerder die middag naartoe had gereden.

Parkeergarage Beau Site was in die jaren een rovershol van de Brusselse onderwereld. Voor gangsters was het mooi meegenomen dat het zes verdiepingen hoge gebouw toen uitgaaf op drie straten, dat de bijna vierhonderd boxen ondoorzichtig onder- en doorverhuurd waren en dat sommige garages zelden benut en nooit gesloten werden.

Een van die handige boxen was nummer 234. Hij werd gehuurd door de stichting Hergé, maar de geestelijke vader van Kuifje gebruikte hem enkel op dinsdagochtend, als hij naar zijn kantoor ging op de Louizalaan. Vanaf dinsdagmiddag, en de overval bij Dekaise gebeurde op een donderdagochtend, was de garage dus bijna een week 'vrij', niet afgesloten en beschikbaar voor alles en nog wat dingen die een ondernemende jonge autodief als Bruno Vandeuren in zijn hoofd haalde.

Die donderdagavond 30 september 1982 had de Brusselse politie beet. Een patrouille zag een minibusje wegflietsen uit de garage en kon de chauffeur, een Vietnamees, onderscheppen. Maar de passagier naast hem was hun te vlug af. Die was weg.

In de bestelwagen troffen agenten een gestolen Honda-motorfiets aan en toen ze vroegen uit welke box die kwam, bracht de Vietnamees hen naar de garage van Hergé, waar ze een eveneens gejatte bleke BMW ontdekten. Bruno Vandeuren, de man die de twee voertuigen

had gestolen, was te voet weggerend, maar de Brusselse agenten pakten hem de volgende dag op bij zijn halfzus.

Vandeuren was een blonde melkmuil met een driedagenbaard en een knappe, brutale smoel. Hij was amper twintig, maar hij had al een flink aantal politiemannen beroepshalve leren kennen. Hij werd veroordeeld voor schriftvervalsing, diefstal, rijden zonder rijbewijs, brandstichting, en hij zat een straf uit voor desertie. Medio september had hij tijdens zijn transfer van de gevangenis van Saint-Hubert naar Verviers de benen genomen en sindsdien zat hij ondergedoken bij vrienden die niet geïdentificeerd werden.

De parkeergarage waar de autodief zijn gestolen spullen onderbracht, speelde een rol in de zaak-Dekaise. In de loop van de jaren werd de locatie belangrijk en de mensen met wie Vandeuren optrok, waren dat ook. Hun contouren doken op en stilaan kregen ze een gezicht.

De eerste die best wat aandacht waard was, was de uitbater van café De Pomp, de tweede interessante locatie. Willy V. was niet zo maar een kroegbaas. Uit zijn beruchte extreemrechtse café aan de Leuvensesteenweg in Zaventem was destijds de nooit geïdentificeerde Vlaamse motorbende vertrokken die het linkse weekblad *Pour* in brand stak. De rijkswacht van Vilvoorde kende de kroeg maar al te goed. Ze stond bekend als drugs- en hoerentent en vooral in het weekend zorgde het cliënteel voor overlast. Auto's werden bekrast, handtassen afgerukt. Er was sprake van wapenhandel, maar bij diverse invallen werden daar geen bewijzen van gevonden.

In die periode had de brigade van Vilvoorde een speciale reden om V. extra in de gaten te houden. Op 25 oktober 1982, een maand na de overval op wapenhandel Dekaise, was de vijftientigjarige Sabena-veiligheidsagent Francis Zwarts ontvoerd op de luchthaven van Zaventem terwijl hij een kostbare zending met een verzekerde waarde van 90 miljoen frank – meer dan 2 miljoen euro – afhaalde van een vlucht uit Zürich en naar Brucargo bracht.

De jonge vader was van het tarmac geplukt door vier figuren in slecht passende rijkswachtuniformen en nadien is er nooit meer iets van hem vernomen. In 1994 werd de vroegere rijkswachter Madani Bouhouche door het assisenhof van Brabant veroordeeld voor zijn aandeel in deze roofmoord, hoewel het lijk van Francis Zwarts nooit

werd gevonden. De drie andere daders werden niet geïdentificeerd. ‘De beklagden lachten me op de zitting vierkant uit’, vertelde Zwarts’ moeder Elvire me, die het proces bijwoonde en nooit de strijd heeft opgegeven om haar zoon terug te vinden. ‘Het scheelde niet veel of ze waren fluitend buitengegaan.’

V. zat er niet bij op de beklagdenbank, maar de luchthavenpolitie had hem vlak na de verdwijning van de veiligheidsagent op een lijst van zeven mogelijke verdachten gezet. Ze baseerde zich op het profiel van die bajesklanten, en niet op specifieke informatie die wees op hun betrokkenheid, maar bendespeurder Lionel Ruth stelde later vast dat ‘er geen enkel ernstig onderzoek naar de betrokkene gevoerd werd’, hoewel er in de bestelwagen van Zwarts vier punten van een vingerafdruk werden aangetroffen die klopten met die van V. Als er veertien karakteristieke punten overeenstemmen, is er zekerheid dat het raak is. Vier punten zijn niks. Tenzij het om een persoon gaat met een speciale morfologie, een litteken op die plek bijvoorbeeld. Had een van de deskundigen Ruth ervan overtuigd dat dit het geval was? Tegen mij zei een specialist dat dit niet het geval was, en Ruth was sinds hij begin 2010 geschorst werd incommunicado.

Een wazige bron, een precieze bekentenis

De belangstelling voor die twee locaties – parkeergarage Beau Site en café De Pomp – was niet overweldigend bij het gerecht in Nijvel. Bruno Vandeuren had nog altijd een alibi. Maar in Brussel was dat wel even anders. Hier dook een derde bron op, die alweer niet werd vermeld. ‘*Il est revenu à nos services...* [We hebben vernomen dat...]’ Zo begon een proces-verbaal van de stedelijke politie voor onderzoeksrechter Jean-Michel Schlicker, die Wezel was opgevolgd in het dossier-Dekaise. Willy V. zou een van de daders van de overval in Waver geweest zijn. Vandeuren werd niet genoemd, geen enkele medeplichtige trouwens.

De politie van Brussel-Stad liet het er niet bij. In 1984 stuurde commissaris Lucien Vermeir een proces-verbaal van meer dan twintig bladzijden naar Nijvel over de betrokkenheid van Vandeuren. Het accent werd hierin verlegd. Het ging niet meer over de overval zelf, maar over het transport van de buit. Vandeuren zou op de dag van

de roofmoord bij Dekaise de wapens in een vermoedelijk gestolen blauwe BMW 520i vervoerd hebben in opdracht van Willy V. De commissaris had zijn mouwen opgestroopt en op basis van een vage bron had hij een uitvoerig proces-verbaal opgesteld.

Hij had Vandeuken verhoord in Sint-Gillis. Bruno had er geen enkel belang bij om zijn betrokkenheid bij de wapenroof of het vervoer van die wapens te bekennen. De deserteur was veroordeeld voor de voertuigdiefstallen, maar in beroep gegaan, en de bekentenis van een nieuwe misdaad, waarbij een politiemann werd doodgeschoten en gewonden vielen, zou de rechter in beroep niet echt mild stemmen om zijn straf te verminderen.

Dus ontkende Bruno bij Vermeir dat hij betrokken was bij de zaak-Dekaise. Maar na een poosje sloeg hij door en zei hij dat hij de buit van de raid bij Dekaise inderdaad had vervoerd. Op verzoek van Willy had hij die naar het Flageyplein gereden in de buurt van de taxi-standplaats. Daar zou iemand die de blauwe BMW kende met hem van wagen wisselen. Bruno was daarheen gereden om zeven à acht uur en had gewacht tot een uur of negen 's avonds, maar er was niemand komen opdagen. Dat stonk en hij durfde niet naar De Pomp terug in die auto. Hij was toen maar naar 'zijn' box in parkeergarage Beau Site gereden en had de BMW daar achtergelaten. Van daar was hij met een taxi teruggekeerd naar De Pomp.

Willy was van de kaart toen hij hoorde dat de ruil mislukt was, en eiste dat Bruno dadelijk met hem naar de box reed. Ze kregen ruzie over de auto waarin dat moest gebeuren, en waren ten slotte vertrokken in de Toyota van Willy. In parkeergarage Beau Site had Vandeuken de box aangewezen. De poort was nooit gesloten. Willy moest hem maar leegmaken.

De volgende dag rond één uur was de BMW inderdaad weg. Bruno was voortvluchtig en was bang voor nog meer problemen. Willy had hij niet meer teruggezien en hij had geen idee wat er in de kofferruimte van het voertuig zat. Pas in de gevangenis had zijn zus hem verteld dat hij wapens vervoerd had.

In dat lange proces-verbaal suggereerde Bruno dat de Brusselse wapenhandelaar Jean Baugniet, een man die vele jaren later probeerde informatie over de bende van Nijvel te verkopen voor grof geld aan auteur Guy Bouten, de moordenaar van agent Haulotte zou zijn. De

autodief deed er nog een schepje bovenop, hij maakte Baugniet en V. allebei verdacht van de verdwijning van Sabena-veiligheidsagent Francis Zwarts. Baugniet zou Bruno in de gevangenis hebben willen inhuren om een slag te slaan in Zaventem. Hij had hem gepolst in verband met Brucargo en het va-et-vient op de luchthaven. Bruno vroeg zich daarom af of Baugniet Willy niet had geronseld om Francis Zwarts te ontvoeren. Het ging dus allemaal om een deductie.

Was Vandeuren een man met een rijke verbeelding? Lucien Vermeir en zijn team – er waren een paar zeer gemotiveerde speurders bij – deden het werk dat de BOB van Waver tot dan toe had laten liggen. Ze verhoorden de vriendin van V., die van Vietnamese origine was, en ze verhoorden eindelijk ook de halfzus van Vandeuren. Die bevestigde het verhaal van haar broer over het wapentransport.

Ze verhoorden Willy. Hij gaf toe dat hij Jean Baugniet kende uit de bibliotheek van Sint-Gillis. Hij had de wapenhandelaar zelfs geld geleend toen die naar Congo wilde, maar zijn centen had hij nooit teruggezien. En ja, hij was inderdaad met Jean naar Puurs gegaan om daar de dancing Time Out over te nemen, maar dat was maar show. Hij wilde indruk maken op Baugniet. Voor de verdwijning van Francis Zwarts had hij trouwens een alibi en van het verhaal van Bruno over Dekaise begreep hij niets. Hij dacht dat die alles had samengeraapt uit krantenverslagen, maar snapte niet waarom. Ruzie hadden ze nooit gehad.

Vermeir confronteerde Bruno en Willy. Willy sprak Nederlands, Bruno Frans. Bruno situeerde het wapentransport niet op de avond van de overval, maar een paar maanden later, tussen 26 januari en 7 februari 1983, want toen was hij opnieuw voortvluchtig. Onzin, antwoordde V.

Bruno hield vol dat hij hoorde van zijn vriend Thierry Le Gitan, een in 1983 verongelukte sloperszoon, dat er wapens in de BMW gezeten hadden, die hij naar het Flageyplein moest rijden. Willy, die voor de confrontatie had bevestigd dat de sloperszoon Thierry een klant was, eiste nu een foto van die man. Hij bekeek haar en zei toen dat de sloperszoon die hij kende inderdaad Thierry heette, maar dat was toch een andere dan die van de foto.

Bruno zei dat Baugniet hem gevraagd had om een goede slag te doen op Brucargo en dat hij die kort voor de overval op Zwarts naar

Willy had doorverwezen. Quatsch, antwoordde Willy, hij kende Baug niet immers zelf, een tussenpersoon had hij niet nodig.

Daar hield het in Brussel op. Het parket van Brussel had een bekentenis in handen over het vervoer van de wapens van Dekaise, en speelde die door, maar in Nijvel gebeurde er niks mee.

Begin 1986 richtte opnieuw iemand de spots op café De Pomp. Dit keer was de bron bekend. In januari vertelde een van de brandstichters van de kantoren van het weekblad *Pour*, Jean-Philippe van Engeland, in de gevangenis tijdens een verhoor op eigen verzoek aan twee ambtenaren van de Staatsveiligheid een en ander over die brand, waarvoor hij vijf jaar vastzat. Van Engeland, die lid was geweest van het Front de la Jeunesse, was gevlucht naar Paraguay, maar teruggekomen naar België en hij zat zijn straf uit in Saint-Hubert. Als extra-tje gaf hij de inlichtingenagenten mee dat de wapens van de bende van Nijvel vervoerd waren via De Pomp, de kroeg waaruit de brandstichters destijds vertrokken waren. Meer was er niet.

Deze vijfde informatie waaide binnen bij justitie, maar ze bracht de speurders in Nijvel niet in beweging in de richting van De Pomp. Het ongecontroleerde alibi van Vandeuren legde nog altijd een hypothek op het onderzoek-Dekaise. Dat spitste zich toe op het milieu van de Joego's en de bars van de Brusselse onderwereld.

Eind 1986 werd De Pomp op politiebevel gesloten. In die periode, vier jaar nadat het spoor was aangekaart bij de justitie in Nijvel, gaf onderzoeksrechter Schlicker opnieuw de opdracht om de 'dader' te identificeren over wie advocaat Delhuvette amper drie dagen na de moord op agent Haulotte gesproken had met de adjunct-politiecommissaris van Woluwe. Die opdracht van zijn voorganger Wezel in oktober 1982 was nog altijd niet uitgevoerd. Niemand had in al die jaren uitgezocht welke tussen de twintig en dertig jaar oude gangsters kort voor de overval op Dekaise waren ontsnapt uit de gevangenis en kort daarna opnieuw werden opgepakt. Het niet-uitvoeren van een kantschrift, een opdracht die de onderzoeksrechter aan de speurders geeft, is strafbaar. Zo lang kon die lijst toch niet zijn?

Vier jaar te laat werd Vandeuren geïdentificeerd als de man die de advocaat aangewezen had als een van de daders van de raid bij Dekaise.

Een oude confidentie

Begin 1987 schoot het gerecht in Nijvel eindelijk wakker in het spoor-Vandeuren. Het moment kon niet slechter gekozen zijn. In die periode bestudeerde het Hof van Cassatie de dossiers omdat onderzoeksrechter Schlicker de ballistische expertise die de Borain Michel Cocu, toen de belangrijkste verdachte, vrijpleitte, maandenlang voor diens advocaat verborgen had gehouden.

Schlicker was opeens een jet in volle vlucht. De adjunct-commissaris van Woluwe, die de inlichtingen van advocaat Delhuvonne vier jaar eerder had doorgespeeld, bevestigde zijn verklaring integraal en hij voegde eraan toe dat hij niet de indruk had dat de advocaat met wie hij herhaaldelijk professionele contacten had gehad, iets verzon.

Francis Dossogne herhaalde de 'oude confidentie' die hij na de overval op Dekaise had gekregen: in de periode van de overval was Bruno voortvluchtig en had hij hulp gezocht in café De Pomp. In de woning van de kroegbaas had de BMW-dief wapens zien liggen, die volgens V. afkomstig waren van de hold-up bij Dekaise. Bruno zou er daarvan één gekregen hebben en weggereden zijn. De Pomp werd gefrequentieerd door mislukte en geslaagde huurlingen en legioensoldaten, kruimeldieven en extreemrechtse figuren, verduidelijkte Dossogne. De leider van het Front de la Jeunesse leek daar zichzelf niet bij te rekenen. Hij was er nooit geweest.

Vandeuren wilde niet opnieuw verhoord worden, maar bevestigde in een gesprek met de speurders zijn vroegere verklaringen over het wapentransport en hij bracht nieuwe elementen aan. Die noteerden de speurders niet op proces-verbaal, maar ze zouden ze natrekken. Het team dat de roofmoord bij Dekaise onderzocht, had een mondelinge bekentenis over het vervoer van de buit.

Op 21 februari 1987 gaf onderzoeksrechter Schlicker opdracht om Bruno's vroegere vriendinnetje te verhoren. Het was een van de laatste interventies van de ontredderde magistraat. Twee dagen later zette het Hof van Cassatie hem uit het onderzoek. De dossiers van de overvallen van de bende van Nijvel in 1982 en 1983 werden overgeheveld naar onderzoeksrechter Jean-Claude Lacroix in Charleroi. Alleen het dossier-Dekaise bleef in Nijvel en hoe meer lichten op rood schakelden, hoe wanhopiger de trein-Schlicker verder denderde.

Vandeuren werd enkele dagen later gearresteerd in het kader van het dossier-Dekaise. Er was schot in de zaak, er was een bekentenis, maar het zat Schlicker niet mee. Vandeurens toenmalige vriendin Nadine woonde sinds een jaar in Guadeloupe. Nog meer pech. Ook de Spaanse zwager van Bruno was verdwenen en Jean-Luc Piavaux, de bron van advocaat Delhuvenne, was zoals bekend in duistere omstandigheden overleden in Kinshasa.

Speurder Lionel Ruth bleef optimistisch. Hij wilde natrekken of advocaat Delhuvenne inderdaad Vandeuren had gesproken in de gevangenis, en wanneer precies. In de gevangenis van Vorst, waar de jonge autodief de dag na de overval op Dekaise opgesloten werd, kreeg Ruth te horen dat hij de fiches over de bezoeken van advocaten enkel mocht inkijken als de stafhouder toestemming gaf.

De politieman had op twee manieren kunnen reageren. Hij koos de verkeerde. 'Door het gunstige verloop van ons onderzoek, is die stap niet meer nodig', schreef hij in zijn proces-verbaal. De toestemming werd niet gevraagd.

Op 21 maart 1987 onthief het Hof van Cassatie onderzoeksrechter Schlicker van het dossier-Dekaise. Hij had het niet meer rondgekregen. Op 11 mei 1987 erfde Jean-Claude Lacroix het laatste vergiftigde geschenk van zijn collega uit Nijvel.

In november 1987 werd Bruno's ex-vriendin Nadine onderschept bij een politiecontrole. Ze had Bruno de dag van de moord gezien, tot een uur of tien, herhaalde ze. De overval was een halfuur later gebeurd. 'Als ik in een vorig verhoor gezegd heb dat ik opnieuw naar zijn zus ging, was dat op verzoek van Bruno voor zijn arrestatie, maar het is gelogen. Ik ben maar twee keer bij zijn zus geweest, die ochtend en een keer daarvoor. Het kon dus best dat Bruno die avond een wapen-transport gedaan had.'

Het alibi, waardoor Bruno Vandeuren vier jaar buiten schot bleef, bestond niet meer. Het had eigenlijk nooit bestaan. Bruno trok op eens zijn bekentenis in. Hij beschuldigde Nadine van wraak, maar zijn verhaal werd nagetrokken en deugde niet. De echte naam en het adres van zijn 'vriend Guy' gaf hij nog altijd niet. Het was dus niet verbazend dat commandant Schot het spoor-Vandeuren voor de tweede parlementaire onderzoekscommissie zo interessant vond. Bruno had geen alibi voor Dekaise, hij had zijn vriendin al vóór de overval

om een vals alibi gevraagd en hij had aan een paar mensen, onder wie de Brusselse politie en de bendespeurders, verteld dat hij betrokken was bij de overval of het transport van de buit.

Pietje Precies en Mister Onderdelen

Onderzoeksrechter Lacroix stuurde nu toch een speurder naar de gevangenis om de bezoekfiche van Vandeuren na te kijken. Die had normaal in zijn dossier in Lantin moeten zitten, maar ze was verdwenen. Het dossier dat zo veelbelovend leek dat Lionel Ruth die kleine verificatie overbodig vond, was ineengezakt als een cake in een koude keuken.

Een speurder zette de elementen inzake Vandeuren op een rij. Hij botste opnieuw op het raadsel waar zijn collega's eerder over gestruikeld waren, en later ook de tweede parlementaire onderzoekscommissie: waarom hadden Jacques Carré en Charles Toumpsin bijna onmiddellijk na de moord op agent Haulotte Vandeuren over die zaak verhoord, zonder dat er één proces-verbaal bestond met inlichtingen over zijn betrokkenheid?

Een rechercheur belde Jacques Carré. De gewezen adjudant van de BOB van Brussel, die bekendstond als een kletstante, herhaalde dat de bron zat bij de BOB van Waver. Maar zelfs in de confidentiële verslagen van dat team stond geen woord over Vandeuren.

Ik probeerde er op mijn beurt achter te komen. Franz Balfroid was de enige van het Waverse trio die nog leefde, maar hij wilde er niet op ingaan. Ik had hem vluchtig ontmoet bij onderzoeksrechter Schlicker, en hij had me later aan de telefoon altijd vriendelijk verder geholpen als het over zijn eigen wedervaren ging in het onderzoek. Toen ik opnieuw aandrong, wilde hij het woord 'bende' zelfs niet meer horen.

Aan Vandeuren had Balfroid geen herinnering. 'Toumpsin heeft zich daarmee beziggehouden.' Of er nog ergens notities te vinden waren? 'Misschien bij de dochter van Dussart, die in Namen of in de buurt woont.' In Namen of in de buurt, begin er maar aan.

Ik vroeg me af of Delhuvienne de bron van de BOB van Waver niet was geweest vanaf het begin. Of de hele scène die de advocaat ons beschreven had zich niet had afgespeeld bij de BOB'ers van Waver,

voor zover hij haar niet verzonnen had. Als meester Delhuvonne ergens iets van af wist, dan móést hij het gewoon kunnen vertellen, zo zat het beestje in elkaar. Daar was geen dreiging voor nodig, geen lichte stemverheffing, niet eens een klein beetje aandrang. Het probleem was eerder: hoe snoer je hem de mond? Ik kon me voorstellen dat hij tijdens zijn eerste verhoor enthousiast verslag had gedaan van wat hij vernomen had, en dat de speurders achteruit waren gedeinsd toen ze de namen hoorden die de advocaat als opdrachtgevers van Vandeuren noemde. Misschien had hij wel hun toenmalige collega Madani Bouhouche genoemd, die toen nog bij de rijkswacht werkte en die ze vermoedelijk goed kenden, want hij had nog in februari van dat jaar met zijn collega's van Waver deelgenomen aan een huiszoe-king bij een concurrent van Dekaise.

Ik had geen flauw idee wie de geschorste raadsman in zijn hoofd had zitten als opdrachtgevers, maar hij kon lelijk uit de hoek komen als hij een van zijn blikken met Belgische beleidsambtenaren open-trok. Peter Boeckx, die voor de televisiezender VIER de documentaire-reeks *De bende van Haemers* maakte, vertelde dat hij met Delhuvonne een paar voorgesprekken had. 'Hij zei me dat de bende soms vips mee-nam. Het waren personen die ook eens de kick van een overval wilden voelen. En hij gaf me de naam van een minister. De vips gingen mee als toerist, maar namen niet actief deel aan de overval.'

Aan Raf en mij had Delhuvonne in grote lijnen een correct ver-slag gedaan van wat hij wist van de zaak-Dekaise, het klopte met het dossier, maar dat bewees niet dat hij over de hele lijn de waarheid sprak. Hij was een sluwe vos, en was volgens zijn vroegere collega's zelfs perfide.

Ik stelde me het volgende voor. Delhuvonne werd verhoord en deed wat hij altijd deed: hij babbelde. De speurders schrokken zich een aap en dachten dat hij hen voor de gek hield. Ze maakten het zich gemakkelijk en zetten van die onzin niks op papier, en omdat er geen papier was, hoefde de advocaat ook niks te tekenen. Kon het zo gegaan zijn? Maar waar dan?

Kon de scène zich in Brussel hebben afgespeeld? Daar stond het verhoor van Delhuvonne onder de leiding van luitenant Paul de Backer. Hij wist nergens van af. 'Ik heb een paar weken gewerkt in het onder-zoek Dekaise,' zei hij, 'maar dat ik een advocaat heb verhoord, zegt

me niets meer. We waren met vier, zegt u? Dat is veel, dus moet het belangrijk geweest zijn. Maar dat ik niet wilde noteren wat die man zei en hem bedreigd zou hebben, is van de pot gerukt. Ik dreig niet, nooit. En ik was toen een jong manneke, ik zou dat niet eens gedurfd hebben.'

Een van de vier was een oude kennis en ik zocht hem op. Een betere bron kon ik me niet wensen. BOB'er Charles Toumpsin was eind jaren 70 in aanvaring gekomen met zijn hiërarchie en met procureur Francis Poelman in Brussel toen hij had aangeklaagd dat de liberale magistraat Claude Leroy op de betaalrol stond van de gokmaffia. Toumpsin werd op een zijspoor gezet, maar later in ere hersteld, en Leroy belandde in de gevangenis. Toumpsin's onkreukbaarheid was bewezen, net als zijn onafhankelijkheid tegenover zijn chefs, en volgens collega's van hem was hij op de koop toe een vriend van de wet tot in het pietluttige.

De BOB'er was in 1986 met pensioen gegaan. Hij was al tachtig en woonde in een kraaknet huis aan een kronkelweg in Ronquières, waar ik hem ooit over zijn problemen had geïnterviewd. Ik zat met een ei over dat halve alibi, dat slecht door hem en Carré gecontroleerd was. Hoe kon het dat iemand die zo rechtdoorzee was dat hij zelf in zwaar weer terecht was gekomen, een alert politieman bovendien, die de moed had om zijn superieuren aan te klagen, kort nadien een alibi niet controleerde in het onderzoek naar de moord op een collega? Het ging mijn verstand te boven.

Een eigenaardiger politiekoppel dan Carré en Toumpsin valt niet te verzinnen. Pietje-precies Charles Toumpsin werkte vanaf dag één in het onderzoek-Dekaise, maar wat deed zijn chef Jacques Carré daarin? Een vroegere districtscommandant zei tegen Raf en mij dat hij Carré eruit had gegooid wegens verduistering. Het zou gegaan zijn om verdwenen auto-onderdelen. Ik trok het na. De krijgsauditeur deed inderdaad in 1988 een onderzoek naar corruptie, maar de commandant werd vrijgesproken.

Ik besloot om Toumpsin op te zoeken. Marie-Jeanne Callebaut, de weduwe van bendeslachtoffer Jan Palsterman uit Aalst, ging mee met een vriend. Vanaf het begin stak Marie-Jeanne tijd en energie in de bende van Nijvel en ze had het dossier gelezen en herlezen tot ze er scheel van zag. Ze was al die jaren een *triple A*-hulplijn, alert,

betrouwbaar en nooit te moe om iets na te trekken. Je vraagt je af hoe ze het volhield, dertig jaar lang journalisten aan de bel die ze met onomwonden antwoorden recht uit het hart verder hielp. Ze was echt niet de persoon om te wachten tot de bende van Nijvel zelf bewees dat ze de bende van Nijvel was. Sinds de bende haar man doodschoot, was Marie-Jeanne op het oorlogspad.

Als ze ergens mee naartoe ging, draaide de computer in haar hoofd op volle toeren, ze wong zich nooit op de voorgrond en zat erbij als een goed opgevoed schoolmeisje. Maar terwijl ik van een beetje zeurderige stem in slaap viel, merkte zij tien details op waar ik over keek, en ze brak het ijs waar dat nodig was.

Ze vond de gepensioneerde Toumpsin een knappe man, en dat was hij ook. Op tien kilometer afstand kon je zien dat hij rijkswachter was geweest, het zuinige Poirot-snorretje als signatuur. De gewezen paracommando liep kaarsrecht zoals militairen van de oude stempel doen, en hij zag er afgetraind en fit uit. Hij zette een schaal koekjes op placemats en schonk koffie.

‘Ik blijf dat onderzoek volgen tot het einde van mijn dagen’, zei hij. ‘Ik ben erin terechtgekomen na die geschiedenis met de gokmagistraat Claude Leroy. Hij was gevallen door zijn relatie met een prostituee. Haar man chanteerde hem en in plaats van de procureur-generaal op de hoogte te brengen van zijn stommiteit liet hij zich afpersen. Hij was een vogel voor de kat.

De procureur van Brussel Francis Poelman zette me toen op een zijspoor. Pas toen die overval bij Dekaise gebeurd is, mocht ik weer aan de slag. Ik heb op twee zaken gefocust. Bij Dekaise waren er twee gedemilitariseerde Enfield-revolvers gestolen uit een lot van 450 en één zo’n wapen was terechtgekomen bij drugsdealer Vicky van Obbergh. Die wilde niet vertellen van wie hij dat wapen had gekocht, hoewel het vrij te koop was. Dat was verdacht. Hij had het van de Vlooiemarkt, beweerde hij, en ik ben met hem het Vossenplein afgelopen, maar hij kon de verkoper niet vinden. Na mijn pensioen heb ik een pint met hem gedronken, maar hij liet nog altijd niets los.

Op de auto van de daders, die Santana, heb ik ook gewerkt. Getuigen dachten dat een van de politiemannen tijdens de achtervolging bij de schietpartij aan het kruispunt in Hoeilaart de radiator had stukgeschoten. Als dat zo was, kon de wagen volgens de deskundigen

maximaal zeven kilometer ver geraakt zijn. Dus heb ik met de BOB van Waver de omgeving uitgekamd om hem te vinden.

Een getuige zou de Santana gezien hebben bij een woning in de Brugstraat in Hoeilaart, een doodlopende straat. Toen we daar kwamen, was dat huis verlaten. We hebben de man die het huurde, garagegast Hendrik “Davra”, opgepakt.’

Davra had een strafblad. ‘De garagehouder uit Evere had die woning nog maar net in gebruik genomen en helemaal ingericht, en na de raid had hij daar van de ene dag op de andere alles in de steek gelaten. Zijn uitleg riep vragen op: “Je kunt daar toch niet blijven wonen als er twee kilometer verderop politiemannen worden beschoten.” Kom-aan zeg, een huis huren, dat opknappen en daar kort daarna wegtrekken omdat er twee kilometer verderop op de politie werd geschoten!’

De opsporingen van Toumpsin en co. hadden gevolgen. Davra was een beruchte heler en hij werd jarenlang beschuldigd van betrokkenheid bij de hold-up op wapenhandel Dekaise. Er waren ook verklaringen tegen hem. Volgens een rallyrijder die hem aangaf, sprak hij Spaans en had hij een loods in Schaarbeek, waar hij niet alleen wagens opsloeg, maar ook wapens. De informant, die net als Davra zijn buitenverblijf had in de Brusselse seksclub Jonathan, beweerde dat de garagehouder hem had willen inhuren om een Delhaize te overvallen en gaf daar precieze details over. Davra werd pas in januari 1997 samen met acht andere bendeverdachten buiten vervolging gesteld. Hij was toen overleden.

Toumpsin vertelde: ‘We dachten dat de gangsters met de kapotte Santana tot bij Davra in de Brugstraat waren geraakt en de wagen later die dag naar het Zoniënwoud hebben gereden om hem in de vijvers te dumpen. Maar ze zijn vastgelopen in de blubber en hebben hem in brand gestoken.’ De gepensioneerde BOB’er begon over wat anders te praten, maar ik bracht het gesprek terug op Dekaise.

‘Volgens de verslagen van de tweede parlementaire commissie werd Bruno Vandeuren vlak na de overval bij Dekaise een paar dagen gearresteerd voor zijn betrokkenheid daarbij’, zei ik. ‘Hij had daarover een advocaat in vertrouwen genomen, die kletste met een politiemann. U hebt die advocaat kort na de overval verhoord samen met onder meer adjudant Carré.’

‘Onmogelijk’, reageerde Toumpsin. ‘Carré werkte op de infosectie.

Ik heb nooit met hem samengewerkt. Tenzij misschien toevallig op een permanentie.'

'Ik heb het proces-verbaal gelezen.'

'Ik word gek. Een proces-verbaal van mij? Nooit! Met Carré? Onmogelijk. Ze moeten mijn handtekening vervalst hebben. Weet u zeker dat het mijn naam was?'

Toumpsin was bijzonder opgewonden. Hij vroeg het minstens vier keer. Hij staaarde naar zijn kop koffie en ik zag hoe zijn schedel, waar nog drie haarpijlen op stonden, langzaam roze werd, en toen rood. Maar misschien lag het aan de lichtinval? Ik keek naar het gras en de glooiende hellingen van Ronquières en terug naar Charles Toumpsin, en ik geneerde me.

De politieman zweeg. Van het half gecontroleerde alibi van Vandeuren herinnerde hij zich niets, compleet niets. Het duurde een poos voor hij nog iets zei. 'Ik wil dit uitzoeken.'

'Die man lijkt volkomen eerlijk', zei Marie-Jeanne toen we wegredden. Zo zag ik het ook. Hij was het allemaal vergeten.

Charles Toumpsin belde niet terug. Ik maakte toen maar zelf een afspraak in Brussel, waar hij geregeld zijn vrienden paracommando's opzoekt. Het was mooi weer en hij kwam aanzetten in een polo met korte mouwen. Zijn zonnebril hield hij binnen op.

'Dat verhoor en dat proces-verbaal zeggen me niets', vertelde hij. 'Ik ben perplex. Ik wist helemaal niet dat Vandeuren bekend had bij de collega's van Brussel. Ze hebben veel voor mij verborgen gehouden in dat dossier. Carré zat op de sectie informatie, dat is een andere wereld. Het is bijna onmogelijk dat hij bij het onderzoek-Dekaise betrokken was. Ik wilde hem hierover aanspreken, maar hij wil me niet zien. Hij werkt in een advocatenkantoor. Ik heb hier niet de minste herinnering aan.'

Toumpsin was helemaal in gedachten verzonken en gaf geen antwoord op vragen. Hij had zijn hersens uitgewrongen sinds ons bezoek en er was hem maar één ding te binnen geschoten. 'Ik heb ooit met Vandeuren een akkoord gesloten voor informatie over Dekaise, met toestemming van de procureur-generaal. Vandeuren was in een andere zaak veroordeeld tot tien jaar cel. Dat was een zware straf. Ze zou verminderd worden met de helft als hij zou zeggen wat hij wist over de moord op agent Haulotte.